

Орієнтовне календарно-тематичне планування.
Вступ до історії.
5-й клас
(35 годин)

№	Кіл. год	Дата	Зміст навчально-пізнавальної діяльності	Результати навчально-пізнавальної діяльності
1			Вступ. Що таке минуле, сучасне і майбутнє. Багатоманітність історії	Розумію: значення термінів «історія» й «історик»; мотиви інтересу людини до минулого; взаємопов'язаність минулого, теперішнього і майбутнього. Умію: використовувати термін «історія» в різних значеннях (як оповідь, як досвід, як живу пам'ять про життя людей у минулому, як науку)
2			Історія як наука та навчальний предмет. Історія України — складова європейської історії. Підручник з історії	Розумію: завдання історії як шкільного предмета. Умію: вправно користуватися підручником
3			Узагальнення	
Тема 1. ВІДЛІК ЧАСУ В ІСТОРІЇ (3 години)				
4			Календарний та історичний час. Підрахунок історичного часу. Робота зі шкалою часу	Розумію: відмінність між календарним та історичним часом; умовний характер прийнятих для вимірювання часу одиниць; поняття «історична хронологія», «ера», «період (епоха)», «тисячоліття», «століття»,

				«хронологічна таблиця»; необхідність встановлення хронологічної послідовності подій. Умію: співвіднести рік — століття — тисячоліття; визначити тривалість історичної події; побудувати шкалу історичного часу і встановити за її допомогою хронологічну послідовність подій; створити і наповнити хронологічну таблицю
5			Культурні епохи європейської історії (Первісне суспільство, Античність, Середні віки, Новий час). Історія України на шкалі часу	Знаю: назви і хронологічні межі періодів європейської історії за культурними епохами: Первісне суспільство, Античність, Середні віки, Новий час
6			Практична робота	Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт: співвіднести рік — століття — тисячоліття; встановити тривалість історичної події; розмістити події на шкалі часу, у хронологічній таблиці; встановити хронологічну послідовність подій (за допомогою шкали часу, хронологічної таблиці); розв'язати історичну задачу на обчислення часу

			Орієнтовний перелік важливих фактів (явищ) історії України для роботи зі шкалою часу: <i>Київська держава (княжа Русь-Україна. IX—XIII ст.); Королівство Руське (Галицько-Волинська держава. XIII — середина XIV ст.); Козацька республіка / Військо Запорозьке / Гетьманщина (середина XVI — XVIII ст.); творення нової України, держава Україна (XIX—XX ст.).</i> Події історії рідного краю
7	1		Узагальнення. Тематичне оцінювання
Тема 2. ДЕ ВІДБУВАЄТЬСЯ ІСТОРІЯ <i>(4 години)</i>			
8			Географічний та історичний простір. Робота з історичною картою. Україна на картах (мапах) упродовж історії Розумію: територію як місце, де відбувалися (розгорталися в часі) історичні події; поняття «історична карта», «контурна карта»; «історико-географічний регіон», «державний кордон»; відмінність між географічною (фізичною) та історичною картами; як історики визначають: а) територіальні межі (кордони) Київської держави, Королівства Руського (Галицько-Волинської держави), Козацької республіки / Війська Запорозького / Гетьманщини; б) історико-географічних регіонів України; в) межі населених пунктів (міст, селищ і сіл); як читати історичну карту за її легендою. Умію: скласти розповідь за історичною картою; визначити географічне

				розташування й природні умови названих учителем історико-географічних регіонів; позначити і надписати на контурній карті названі вчителем історико-географічні регіони, територію рідного краю, рідне місто / селище / село
9			Територіальні межі (кордони) Київської держави, Королівства Руського (Галицько-Волинської держави), Козацької республіки / Війська Запорозького / Гетьманщини та їхні зміни. Терени творення нової України. Держава Україна та її сусіди	Розумію: як історики визначають: а) територіальні межі (кордони) Київської держави, Королівства Руського (Галицько-Волинської держави), Козацької республіки / Війська Запорозького / Гетьманщини. Знаю: як описати і показати на карті: а) кордони та столиці: Київської держави, Королівства Руського (Галицько-Волинської держави), Козацької республіки / Війська Запорозького / Гетьманщини, сучасної України
10			Історико-географічні регіони України та їх особливості <i>(на вибір учителя, оглядово)</i> . Територіальне розташування та історичне походження рідного міста / села	Розумію: як природні умови можуть впливати на життя людей (на прикладі окремих історико географічних регіонів України); як історики визначають: історико-географічних регіонів України; в) межі населених пунктів (міст, селищ і сіл). Умію: скласти

				розповідь за історичною картою; визначити географічне розташування й природні умови названих учителем історико-географічних регіонів; територіальне розташування рідного міста / селища / села
11			Практична робота	Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт: визначити просторове (територіальне) розташування історико-географічного регіону; охарактеризувати (за картою) природні умови для вказаних учителем історико-географічних регіонів; позначити на контурній карті вказані учителем історико-географічні регіони
			Історико-географічні регіони України для роботи з картою: <i>Середнє Подніпров'я, Чернігово-Сіверщина, Галичина, Волинь, Поділля, Буковина, Закарпаття, Донщина, Слобожанщина, Північне Причорномор'я тощо</i>	
12			Узагальнення. Тематичне оцінювання	
Тема 3. ДЖЕРЕЛА ДО ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ (4 години)				
13			Історичні джерела та їхні різновиди. Виявлення та збереження історичних джерел. Потреба залучення різних джерел для відображення повноти історії	Знаю: різновиди історичних джерел (наводжу приклади). Розумію: історичне джерело як усе те, що було створене в минулому людьми і збереглося; як історики

				довідаються про минулі часи на основі археологічних розкопок, писемних, речових і усних джерел та як працюють із джерелами; поняття: а) «речове джерело», «археологія», «експонат»; б) «писемне джерело», «піктографічне (малюнкове) письмо», «ієрогліфічне письмо», «абеткове письмо», «літопис»; в) «усне джерело», «міф», «легенда», «прислів'я»; в) «музей», «архів». Умію: розрізнити історичні джерела за видами; поставити запитання до змісту історичних джерел; визначити час і місцевість, де були створені вказані учителем джерела з історії України; розпізнати відомості про осіб і події та судження про них
14			Робота з історичними джерелами. Залучення різних джерел для достовірного відображення минулого. Критичне ставлення до джерельних відомостей	Знаю: різновиди історичних джерел (наводжу приклади). Розумію: які способи для виявлення, дослідження і збереження історичних джерел використовують сучасні історики; відмінність між минулою дійсністю та джерельними відомостями про неї: як

				обставини життя, погляди і бажання людей можуть впливати на зміст історичних джерел. Умію: розрізнити історичні джерела за видами; поставити запитання до змісту історичних джерел; визначити час і місцевість, де були створені вказані учителем джерела з історії України
15			Місця, де зберігають історичні джерела	Знаю: різновиди історичних джерел (наводжу приклади). Розумію: як і де зберігають історичні джерела (музей, архів, бібліотека, історико-архітектурний заповідник). Умію: розрізнити історичні джерела за видами; поставити запитання до змісту історичних джерел; визначити час і місцевість, де були створені вказані учителем джерела з історії України
16			Практична робота	Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт: згрупувати надані учителем історичні джерела за різновидами, часом і територією створення; дібрати інформацію про минуле з візуальних джерел (сімейного

				фотоальбому, зображень пам'яток історії тощо; висловити враження (усно або письмово) від екскурсії до місцевого історичного (краєзнавчого) музею або архіву
17			Узагальнення. Тематичне оцінювання	
Тема 4. ІСТОРИЯ УКРАЇНИ В ПАМ'ЯТКАХ <i>(6 годин)</i>				
18			Пам'ятки історії як джерело історико-культурної інформації. Пам'ятник як витвір мистецтва для увічнення пам'яті про подію або особу	Розумію: пам'ятку історії як скарб, гордість і надбання народу; поняття «історична пам'ять», «пам'ятка історії», «пам'ятник», «права людини і громадянина», «конституція»; як і навіщо турбуватися про пам'ятки історії рідного краю
19			Робота з візуальними і писемними джерелами, які зберігають пам'ять про історію України: князя Русь-Україна, Володимир і Данило Галицькі	Розумію: пам'ятку історії як скарб, гордість і надбання народу; як і навіщо турбуватися про пам'ятки історії рідного краю. Знаю: 988 р. — хрещення Русі; 1253 р. — коронація Данила Галицького. Умію: розпізнати історичні пам'ятки і пам'ятники; описати пам'ятку історії; показати на карті місцевість, де розташовані вказані вчителем пам'ятки

				історії України; визначити епоху, в яку вони виникли; відшукати (у бібліотеці, за допомогою електронних ресурсів) і впорядкувати (поставити запитання, скласти план) інформацію про пам'ятки і пам'ятники, встановлені в Україні, в рідному краї; розповісти про події, життєвий шлях осіб, яким зведено пам'ятники; наводити приклади порушення прав людини у минулому; розпізнати символічний зміст пам'ятників
20			Робота з візуальними і писемними джерелами, які зберігають пам'ять про історію України: козацька Україна, Богдан Хмельницький	Розумію: пам'ятку історії як скарб, гордість і надбання народу; як і навіщо турбуватися про пам'ятки історії рідного краю. Знаю: 1648 р. — початок визвольної війни українського народу під проводом Богдана Хмельницького. Утворення Української козацької держави. Умію: розпізнати історичні пам'ятки і пам'ятники; описати пам'ятку історії; показати на карті місцевість, де розташовані вказані вчителем пам'ятки

				історії України; визначити епоху, в яку вони виникли; відшукати (у бібліотеці, за допомогою електронних ресурсів) і впорядкувати (поставити запитання, скласти план) інформацію про пам'ятки і пам'ятники, встановлені в Україні, в рідному краї; розповісти про події, життєвий шлях осіб, яким зведено пам'ятники; наводити приклади порушення прав людини у минулому; розпізнати символічний зміст пам'ятників
21			Робота з візуальними і писемними джерелами, які зберігають пам'ять про історію України: новітня Україна, на шляху до державної незалежності (Українська революція, Голодомор, Друга світова війна)	Розумію: пам'ятку історії як скарб, гордість і надбання народу; як і навіщо турбуватися про пам'ятки історії рідного краю. Знаю: 1917—1921 рр. — Українська революція. Формування національної державності; 1932—1933 рр. — Голодомор як геноцид українського народу; 1939—1945 рр. — трагедії й звияги українського народу в роки Другої світової війни. Умію: розпізнати історичні пам'ятки і

				пам'ятники; описати пам'ятку історії; показати на карті місцевість, де розташовані вказані вчителем пам'ятки історії України; визначити епоху, в яку вони виникли; відшукати (у бібліотеці, за допомогою електронних ресурсів) і впорядкувати (поставити запитання, скласти план) інформацію про пам'ятки і пам'ятники, що встановлені в Україні, в рідному краї; розповісти про події, життєвий шлях осіб, яким зведено пам'ятники; наводити приклади порушення прав людини у минулому; розпізнати символічний зміст пам'ятників
22			Робота з візуальними і писемними джерелами, які зберігають пам'ять про історію України: проголошення незалежності України, ухвалення Конституції України, Революція Гідності	Розумію: пам'ятку історії як скарб, гордість і надбання народу; як і навіщо турбуватися про пам'ятки історії рідного краю. Знаю: 24 серпня 1991 р. — Акт проголошення незалежності України; 28 серпня 1996 р. — ухвалення Конституції України; 2013—2014 рр. — Революція Гідності. Умію: розпізнати

				історичні пам'ятки і пам'ятники; описати пам'ятку історії; показати на карті місцевість, де розташовані вказані вчителем пам'ятки історії України; визначити епоху, в яку вони виникли; відшукати (у бібліотеці, за допомогою електронних ресурсів) і впорядкувати (поставити запитання, скласти план) інформацію про пам'ятки і пам'ятники, встановлені в Україні, в рідному краї; розповісти про події, життєвий шлях осіб, яким зведено пам'ятники; наводити приклади порушення прав людини у минулому; розпізнати символічний зміст пам'ятників
23			Практична робота	Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт: згрупувати пам'ятки історії за періодами та історико-географічними регіонами; прочитати символіку пам'ятників історичним подіям і особам розповісти (усно або письмово) про відвідану пам'ятку історії або пам'ятник, установлений у рідному краї; проаналізувати витяги з

				правових пам'яток України (зокрема Конституції України) та поміркувати про їхню роль у захисті прав людини і громадянина
			Орієнтовний перелік пам'яток і пам'ятників України для навчальної роботи: <i>пам'ятники Володимиру Великому і княгині Ользі (м. Київ), Софійський собор (м. Київ), пам'ятник королеві Данилу (м. Львів), резиденція Богдана Хмельницького (м. Чигирин), пам'ятник Богдану Хмельницькому (м. Київ), ханський палац (м. Бахчисарай), пам'ятник Михайлові Грушевському (м. Київ), пам'ятник Героям Крут (Чернігівська обл.), Меморіал воїнам УГА (Личаківський цвинтар у Львові), Національний музей «Меморіал пам'яті жертв Голодомору в Україні» (м. Київ), меморіальний простір у Бабиному Яру (м. Київ), монумент «Батьківщина-мати» і Національний музей історії України у Другій світовій війні (м. Київ), монумент Незалежності (м. Київ), Меморіал Героям Небесної Сотні (м. Київ).</i> Пам'ятки історії й пам'ятники рідного краю (<i>на вибір учителя</i>). Це можуть бути замки і палаці, фортеці, храми і монастирі, вулиці й площі, парки і сади, заповідники тощо	
24			Узагальнення. Тематичне оцінювання	
Тема 5. ДОСЛІДНИКИ ІСТОРІЇ (4 години)				
25			Головні цілі пізнання минулого. Фах історика. Що таке історичний факт, історична особа, історичне дослідження	Розумію: значення для людини пам'яті про власне минуле, минуле родини, народу; взаємопов'язаність історичних подій; правила, якими керуються історики в дослідницькій роботі; поняття «історичний факт», «історична особа», «історичний образ», «історичне дослідження».

				Умію: підготувати повідомлення про історичний факт, спираючись на відомості з кількох джерел; зіставити вибрані події з історії родини, рідного краю та України; пояснити своє ставлення до історичних фактів і осіб, подій власного життя
26			Історичні праці про Україну та їхні автори: а) руські літописи. «Повість минулих літ» літописця Нестора; б) козацькі літописи. Літопис Самійла Величка; в) історичні праці ХІХ — початку ХХ ст. «Історія України-Русі» Михайла Грушевського. Дослідження з історії рідного краю	Знаю: імена руських і козацьких літописців, назви їхніх праць; імена українських істориків та назви головних їхніх досліджень. Умію: підготувати повідомлення про історичний факт, спираючись на відомості з кількох джерел; зіставити вибрані події з історії родини, рідного краю та України; пояснити своє ставлення до історичних фактів і осіб, подій власного життя
27			Наукове і мистецьке осмислення минулого. Художні твори про минуле України	Умію: відрізнити науково-популярний історичний текст від художнього
28			Практична робота	Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт: підготувати міні-дослідження з історії своєї родини, використовуючи

				відомості з різних доступних джерел; зіставити й пов'язати вибрані факти з історії України, рідного краю і своєї родини; представити повідомлення з історії родини, підготувати презентацію родового дерева
29			Узагальнення. Тематичне оцінювання	
Тема 6. УСЕ МАЄ МИНУЛЕ <i>(5 годин)</i>				
30			Праця і господарство: колись і сьогодні. Традиційні заняття українців. Від натурального до ринкового господарства. Застосування досягнень науки й техніки у виробництві та його наслідки	Розумію: господарство (економіку) як виробництво необхідних для життя і розвитку суспільства речей і послуг, обмін ними, їх розподіл і використання; поняття «натуральне господарство», «ринкове господарство», «місто», «епідемія», «університет», «дозвілля»
31			Місто та село. Заняття та умови життя населення в українських містах і селах у минулому і тепер	Розумію: причини підвищення ролі міст у господарському й культурному житті суспільств. Умію: розпізнати зміни, яких упродовж історії зазнало життя в місті й селі; висловити припущення про характер занять людей у майбутньому
32			Наука та освіта. Школи й університети на українських теренах	Розумію: освіту як спосіб включення людини в суспільство

				відповідно до її здібностей і зусиль, а науку й мистецтво — як способи пізнання й відображення людиною світу й життя. Знаю: 1632 р. — утворення Києво-Могилянської колегії; 1661 р. — заснування Львівського університету; 1805 р. — відкриття Харківського університету; 1834 р. — відкриття Київського університету (університету Святого Володимира); Умію: розпізнати явні зміни, які відбулися в історії у сфері освіти й науки
33			Зростання ролі розумової праці. Турбота про здоров'я. Медицина. Аптеки. Спорт. Як колись проводили вільний час	Розумію: гру як спосіб набуття досвіду, рівновартісного праці й навчанню. Знаю: 1896 р. — перші сучасні Олімпійські ігри; 1960-і роки — початок комп'ютеризації. Умію: встановити окремі причини зростання тривалості життя людей упродовж останніх століть; висловити припущення про характер занять людей у майбутньому
34			Практична робота	Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт:

				на основі інформації від батьків (бабусь і дідусів, інших родичів), а також доступних писемних і речових джерел: а) порівняти ігри на дозвіллі (й іграшки) батьків і власні; б) підготувати повідомлення (міні-проект) про одяг людини в минулому; в) підготувати повідомлення (міні-проект) про харчування людей у минулому; г) скласти розповідь про родинні традиції та свята
35			Узагальнення. Тематичне оцінювання	